

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.</p>
--	--	--

A zsinat által alkotott törvények következő kísérő levél mellett terjesztettek fel:

Császári és Királyi Apostoli Felség!
Legkegyelmesebb urunk!

Az evangyeliom szerint reformált magyarországi keresztyén egyház országos zsinata, Felséged legmagasabb engedélye alapján, folyó évi október 31-dik napján Debreczen szabad kir. városban megkezdvén működését s e hó 24-dik napjáig ülésezvén, eddig elvégzett munkája után, mindenek előtt legbensőbbben érzett hálájának s legmélyebb hódolatának ad kifejezést Felséged magas színe előtt, hogy mint alkotmányos fejedelem, kinek kormánya alatt élő népek s hitfelekezetek alkotmányos szabadságot s annak sértetlen joggyakorlatát élvezik: hitfelekezetünket is megajándékozta azon bizalommal, hogy országos törvényekben gyökeredző zsinattarthatási jogát szabadon és függetlenül gyakorolhassa.

Császári és királyi apostoli felség! a legkegyelmesebb királyi engedély alapján 3 évre terjedő hatáskörrel felruházott ezen országos zsinat, üléseinek első szakában a következő törvényeket alkotta meg és terjeszti fel a legfelsőbb jóváhagyás alá, mely törvényeknek életbeléptetésétől, eképen Felséged legkegyelmesebb jóakaratótól függ — meggyőződésünk szerint — a legnagyobb mérvben egyetemes magyar ref. egyházunk organikus egysége valódi jóléte és biztos fenmaradhatása.

Ezen országos zsinat által megalkotott alkotmányos szervezetnek

I. Fő részét képezi az egyházalkotmány, mely távolról sem új egyházszervezet, hanem csak szabatos formulázása és megállapítása azon elveknek, eljárási módzatoknak, melyek ref. egyházunk kebelében az életben s gyakorlatban az egyház szervezésére és kormányzására nézve az idők folyamában kifejlődtek; mindössze a következő új és fontos mozzanatok emelhetők ki abból:

Egyik az, hogy most már törvényhatóságilag meg

van állapítva a magyar ref. egyház egysége, a mennyiben az erdélyi kerület is a magyarországi ref. egyház egyeteméhez tartozik, mint annak alkotó része azon egyetlen különbséggel, hogy azon közjogi állapotot, melyet annak kétoldalú szerződés és törvények biztosítottak, továbbra is megtartotta.

Másik új jellemző vonása ezen egyházalkotmánynak, hogy az egyetemes konvent mint szerves egyházi hatóság van beillesztve az alkotmányba, nem pusztán mint értekezlet, hanem meghatározott jogkörrel intézkedő hatóság.

Az egész egyházalkotmány pedig zsinat-presbyteri elveken nyugodván, megállapított, hogy a zsinat rendszerint minden 10-dik évben tartatik; azonban az egyházkerületek közóhaja folytán az egyetemes konvent által előbb is összehívható.

Továbbá az egyházalkotmányba tartozván az egyház tisztviselőinek működési és jogkörét meghatározó törvények megalkotása: egyházi tisztviselőink és hivatalnokainkra vonatkozólag is megállapítottak a szükséges törvények, hogy eljárásuk biztosan ellenőrizhető legyen.

De szintén az egyházalkotmányi törvények között foglalnak helyet, a lelkészválasztást, országos segélyezési közalapot és az egyházi adózást szabályozó törvények is.

A lelkészválasztási törvények megalkotásánál, több egyházkerületben eddig követett és gyakorlatban volt eljárási módzatoktól eltérőleg: kiváló figyelem fordított a segéd és rendes lelkészek képzettségére és szolgálati érdekeikre, hogy azok kellőleg méltányoltassanak és figyelembe vétessenek a választásoknál.

Az országos reformált egyházi közalap létrehozása, mely a hitfelekezet tagjainak önkéntes hozzájárulásán alapszik, ismét oly magas célok és ügyek előbbvitelével van szoros kapcsolatban, hogy annak létesítése egyetemes egyházunknak kiváló érdekében van, a mely célok pedig csak egyesített erő által érhetők el: épen azért egyházi törvény által kell annak is szabályoztatni.

Az egyházi adózás biztos megoldása szintén nagy fontossága egyházunk és egyházi tisztviselőink anyagi ér-

dekei szempontjából, s annak határozott törvény által szabályozása azért is kívánatos, mert ekkor a polgári hatóságokkal szemben nem fordulhat többé elő annyi félreértés, midőn t. i. egyházi testületeink a dolog természete szerint a politikai hatóságok segítségét és közreműködését igénybe veszik.

Az alkotmányos szervezetnek 2-dik fő részét képezik a

II. Köznevelést és oktatást szabályozó törvények.

A magyar ref. egyház élve azon joggal, melyet neki békekötések s országos törvények biztosítanak, felölelte mindazon intézeteket, melyekkel jelenleg bir s melyeket ha anyagi ereje engedi, felállítani törekszik. A népnevelés és oktatásról szóló törvényekkel azon alapra állt, melyen az országos népiskolai törvény is nyugszik, tehát azzal lényegben teljesen megegyezik.

A középiskoláknál meghatározta azon tantárgyakat, melyeket a gymnasium céljainak és feladatának megfejtésére szükségeseknek látott, meghatározta az évfolyamokat, osztályok tanárai számát; intézkedett a vizsgákról, tanárok minősítéséről. — Felállította az iskolai hatóságokat, melyek részint a főfelügyeletet, részint a közvetlen kormányzást gyakorolják s kimondotta ezekkel összefüggésben, mik teendői az állam legfőbb felügyelete szempontjából a törvény és gyakorlat szerint.

A főiskoláknál biztosította a tanulási és tanítási szabadságot, melyek nélkül valódi tudományos szakoktatás nem képzelhető.

III. Az egyházi törvénykezés szervezete.

Fegyelmi törvények nélkül rendezett egyházi társadalom nem állhatván fen, ezek megalkotásánál a zsinat az evangyeliomokban lefektetett elveket az eddig gyakorlatban volt patriarchalis módot és eljárást, ennek következtében az egyszerűséget, gyorsaságot tartotta szem előtt, hogy e törvények egyfelől bizalmat ébresszenek, de az egyházi hatóság tekintélyét is fentartsák és biztosítsák és végre hogy a törvénykezési eljárás tulságos költségekkel ne járjon.

Felséges császári és királyi legkegyelmesebb urunk! Ezen törvényeknek, melyek együtt a magyar ref. egyház alkotmányos szervezetét alkotják, megerősítését s legkegyelmesebb jóváhagyását kéri az országos alkotmányozó zsinat s teljes bizalommal és édes reménységgel van, hogy a legmagasabb helyen örökös királyi kegyelem és jóakarattal reformált egyházunk nagy szükségeit látva kegyelmesen elősegíteni kész lesz a nemes törekvést és jóakaratot, melyek a zsinatot e törvények megalkotásánál vezérelték. S úgy van meggyőződve, hogy miként a multban a magyar ref. egyház vallási és iskolai szabadsága mint a nemzeti közszabadságnak is igen lényeges tényezője volt: tehát a nemzeti közérdek ellen sem vét, sőt annak érdekében mű-

ködik közre, midőn a ref. egyházközségek és iskolák szervezetét biztos alapokra fektetve biztosítani akarja, hogy azok az országos nemes versenyben helyöket miként a multban, úgy jövőben is megállhassák.

Magyar ref. egyházunk legszentebb ügyét Felséged atyai bölcsességébe és legkegyelmesebb jóakarataiba ajánlva legmélyebb hódolattal öröklünk.

Debreczen 1881. év november hónap 24-dik napján

Császári és királyi apostoli Felség Legkegyelmesebb urunknak

alázatos szolgálói

a magyarországi reformált egyház országos zsinata, annak nevében és megbízásából:

Nagy Péter,

erdélyi ev. ref. püspök
mint elnök.

Id. B. Vay Miklós,

a tiszánineni helv. hitv. egyházkerület főgondnoka mint elnök.

Tóth Sámuel,

a zsinat egyik egyh. jegyzője.

Véghely Dezső,

a zsinat egyik világi jegyzője.

Külső czim: Dicsőségesen uralkodó Első Ferencz József ő császári és apostoli királyi felségéhez legalázatosabb esedezése a magyarországi ref. egyház országos zsinatának, az általa alkotott egyházi törvények legkegyelmesebb jóváhagyása és megerősítése tárgyában.

A debreczeni Graduálok.

2-dik közlemény.

De lássuk már tartalmát lapról-lapra. Az első lapon Sequuntur hymni de adventu Domini nostri Jesu Christi. A „sequuntur“ szó feltételezi, hogy nem itt volt az eleje, valami „adjutorium“ vagy „antiphonának“ kellett megelőzni.

Első az „Uj világosság jelenék.“ — Tehát e régi ének a XVII. század elején született, a XVI. századi gyűjteményekben nem láttam, de láttam a „Csurgó“-i Graduálban, mely szinte ez időkből való, — szerzője a vers-főkből: Vékei.

NB. Czfira initialékat — melyek az ily régi Codexekben nagy mennyiségben találhatók — alig 4—5-öt találni ebben, ezek is csak feketén czifrázottak, helye azonban minden kezdő betűnek üresen van hagyva.

Két adventi hymnus után jön a Zakariás éneke: „Áldott izráélnak ura“ s azután még a 14. lapig több adventi ének, melyek közül ma egy sincs használatban.

15. lapon: Karácsoni reggeli és estéli hymnusok.

31. l. „In diebus epiphaniarum“ — egy, a 32. üres.

33. Dominica septuagesimae, sexagesimae, quinquagesimae, — mindenikre egy-egy hymnus.

39. Litania major.

55. In diebus quadragesimales, — 4.

63. Dominica reminiscere, oculi, több.

71—82-ig Antiphonák a 33. lapon irt három vasárnapra, mindenik után oda jegyezve az illető Psalmus, melyet olvasni, s az ének, melyet énekelni kell.

83. Virágvasárnapok, legelől az ősrégi „Örvendezzen már e világ“ — latin hymnus.

86. Dominica Iudica — egy.

90. Virágvasárnapi introitus — 2.

93. Nagypéntekre kettő.

99. Husvétiak, reggelre, estére több.

A 109. laptól szt.-háromság vasárnapján kezdve a XXV. vasárnapig Antiphonák.

133. Ambrosius és Augustinus „Te deum laudamus“-a, mely ma a 229-dik dicséret.

139—140. Husvéti és áldozói „Benedictiók,“ s egy áldozói hymnus.

143. Áldozóiak, reggel s estére, több.

151. Pünkösztiek — 5.

159. Szt.-háromság vasárnapjára 2.

163. Köznap reggeliek — 14, esteliek 5.

169. Az Istennek hat napi munkájáról s a szombat napról, minden napra kiszabva egy-egy hymnus. — Ezekkel kezdték meg akkor a reggeli könyörgéseket.

211. Urvacsorai ének és prosák, ezek után husvéti, pünkössti, poenitentiális és adventi prosák, — ezek után az apostoli hitforma, melyet urvacsora vétel előtt énekeltek.

245. Invitatorium in vigilia nativitatis Domini. — Ezzel kezdték meg a Karácson éjjeli virrasztást, melyet „vigilia“-nak neveztek, — mely után éjfélnben tartatott a predikáció. — E szokás a mult század közepén is fentartá magát még, a külső somogyi esperesnek 1743-ban még bejelentik, hogy Kányán a lévita karácson éjféli predikációra részegen ment!

251. Karácsoni introitus.

252. Kyrie puerorum.

255. Husvéti introitus.

259. Responsoría: az év minden ünnepeire, — versiculok hasonlóképp, nem csak ily innepi, hanem egyéb természetű alkalmakkor mondandó versiculok is voltak, például: adj égi harmatot Ur Isten ez földnek színére, és az te jóvoltodból megelégedgyék a mi földünk.

273. Benedictiók: adventen kezdve minden innepre, s az urvacsora vétele után.

283. Antiphonák: advent délutánjaira.

289. Karácson előtti estére való Antiphonák s tovább az év minden ünnepeire, hasonlóképp a hét minden napjaira.

Itt — a 335. lapon végződik a cerimonialis rész, s ide írta a leíró, hogy 1619. augusztus 30-án végezte el.

Tekintve a roppant munkát, mit e könyv írása igényelt, tapasztalataimból indulva, nem hiszem, hogy egy év alatt készült volna. A vonalozás, kótázás, a pompás góth betűk — rajzolása inkább mint — írása, a temérdek bejegyzés (hol t. i. melyik zsoltárt vagy szentírási helyet kellett olvasni s mely éneket énekelni,) általában az egész mű, iszonyu sok időt kellett hogy igénybe vegyen. Mennyi idő alatt készültek az ily könyvek, leginkább megmondja a Somogy-megye Uj-répi írott énekes, melynek előlapján világosan ott van: „írta Győri József 1646-ban három esztendeig.“

A 356. lapon kezdődnek a zsoltárok, természetesen — még akkor — nem versben. E zsoltárok ugyanazok, miket a n. dobszai Graduálban láttam, mik alá ott, a 204. lapon ez van írva: „Hi psalmi ex Hieronimi latina in Ungaricum idioma translati sunt per Steph. Szentlász (lói) scholae Las-covianae“ (nehány olvashatlan szó, alkalmasint: hoc tempore Rectorem.)

Tehát, noha már ekkor rég meg volt a Károli fordítás, mit Geleji — mint maga mondja — be is tett a Graduálba, — e könyv írója mégis a Hieronimus — Szentlász-lói-féle latin-magyar zsoltárokat írta be; ugyan e zsoltárok vannak az R. 507. számú Graduálban is, de ezekről majd annak ismertetésekor szólnok.

A zsoltárok közül csak 49. van elébb-tovább kiválogatva, közéjük írva a 383. lapon Zakariás, a 385. lapon Mária éneke, s a 421. lapon Athanasius hitvallása.

A 440. lapon más kézírás és fakult tentával kezdődik a 102. zsoltár, utánna ugyan e kéztől a 145. s itt elvégződik.

A 444. lapon az egész könyvben levő kézírás — de latin betűvel a „Passio,“ mely azonban nincs meg egészen, csak Péter sirásáig tart.

A „passio“ kétféle volt u. m. „Secundum quatuor evangelistas“ és „Secundum Matheum.“ Itt a Máté-féle van.

Az egész könyv áll 469. lapból, melyhez még — hihetőleg — több is járult.

Tagadhatlanul e codex egyik legérdekesebb azok közül, miket valaha láttam, — mintegy lépcsője ez a magyar ref. isteni tisztelet fejlődésének, a mint a XVI. században megkezdett, s mely a Rákóczi-Gelei-féle Graduálban érte el tetőpontját. Érdekes azért is, mert a XVII. század elejéről való lévén, nagyon sok világot vet a XVI. században létezhetett írott Graduálokra. Ez időből ugyanis még eddig írott Graduált nem sikerült felfedezni, de hogy létezett, bizonyítja a „Gönczi-György-féle 1592-iki Cantionale“ (Debreczen), melyet a Graduállal szoktak a templomba vinni (vagy is inkább mellette.)

Nagy világosságot derítenek a debreczeni graduálok magyar ref. énektörténelmünkre! — Im, én eddigi kutatásaimban sem tiszáninnen, sem dunántul még semmi nyomára sem akadtam a Graduálnak, — és im ez, — Zemplénmegye felső vidékeiről került elő a buzgó Spáczay adománya folytán, a könyvtárban levő 1636-ikin — mely a (Pozsony-megye) somorjai eccláé volt (s melyet a nagy emlékü Szoboszlai országgyűlési pap korában szerzett meg az „alma maternek“) ott láttam a dicső fejedelem saját kéziratát, jelmondatát, s hozzá még az R. 504. számú, elébb az óvári, majd a győri egyházé volt; bizonyítékai ezek annak, hogy az evangyéliumi isteni tiszteletnek, kezdetben miként kellett küzdenie a hagyományok s emberi találmányokkal, mig nem ezekből — századokon át — kivetkőzve, mai, igazi evangyéliumi alakjába öltözködhetett!

Kálmán Farkas.

Könyvismertetés.

„Christologie des alten Testamentes, oder Auslegung der wichtigsten messianischen Weissagungen von Eduard Böhl. Wien. 1882. W. Braumüller. VIII. + 332.“ Ára 3 forint.

(Folytatás.)

Dávidnak tehát már élete is egy christologia. Azonban ő mint költő másodsor éli le érzelmeit zsoltáraiban. E zsoltárokból Dávid a történelem quintessentiáját adja mintegy, mert a történelem hőse közvetlenül szól ezekben szenvedéseiről és megdicsőítettetéséről. — Ha már az élet önmagában

véve christologia volt: természetes, hogy a költészet is christologia, még pedig szándékos. Dávid mint költő, próféta is volt. Az ő zsoltárai, élete különböző eseményeihez képest különböző csoportokba oszthatók, u. m. 1) Oly zsoltárok, melyek Saul általi üldöztetésére vonatkoznak.) 2) Melyek királylyá lételét éneklik meg. 3) A frigyládának Jeruzsálembe hozatalát illetők. 4) Dávid azon tervére vonatkozók, mely szerint ő Istennek házat akart építeni Jeruzsálemben, s egyszersmind, melyek ezen tervhez fűződő váradalomra és ígéretre vonatkoznak, különösen II. Sam. 7: 5. — 5) A Salamonra célzó zsoltárok. — E zsoltárok mind messiási zsoltároknak neveztetnek, minthogy ezek egy felkentől, Messiásról szólnak. — Szerző azonban ezek közül csak azokat tárgyalja, melyek az új szövetségben is idézetnek.

Elsőben is felveszi szerző Dávid kesergő zsoltárait, melyek az ő szenvedésére vonatkoznak. Dávid szenvedéseinek oka korának bűnössége. Ez a bűnösség nyilatkozik kiválólág a királyság felállítására irányult követelésben. A nép nem tud várni Isten akaratára, megelőzi azt. E bűnös kívánsághoz képest kapja első királyát. Ez a király nem a megígért nemzetségből származott: tehát meg kellett indulnia a harcra a király és a királyságra rendelt nemzetség kimagasló alakja Dávid között. E harcban Saul és párthivei képviselik a kigyó — Dávid az asszony magvát. Dávid a trón törvényes örököse, de neki mielőtt ahoz eljuthatna, szenvedéseken kell keresztül mennie. — Szünetei között azonban él benne a remény a megdicsőülés felől. — Életének ezen szenvedésteljes napjai vannak megénekelve kesergő zsoltáiraiban, melyek között első a 22-dik zsoltár.

Nem fáraszthatom a t. olvasót azzal, hogy e zsoltár exegesisét szóról-szóra adjam: meg kell elégednem egyszerűen az exegesis eredményének megemlékezésével, megjegyezvén, hogy folyvást ez eljárást fogom követni ismertetésemben. Szerző szerint e zsoltárban, az Isten általi elhagyatottságát élenként érző költő a maga szenvedéseinek rajzában 12—19 Krisztus szenvedéseit írja le, mert különösen a 15—18 csakis egy keresztire feszítettnek súlyos szenvedéseire illenek. Így például a tagok kifeszítése, a kezek és lábak átlukasztása, a szomszág miatti kiszáradása a toroknak, felfeszítetteknél jó elő. Szájok feltátása a környezőknél, azaz a szemlélők gunyolódása, a ruhák megosztása, a köntösre való sorsvetés mind szóról szóra beteljesedett Krisztuson. — Krisztus 7 szava közül a keresztben egyik a zsoltárt kezdő mondat: „én Istenem, én Istenem miért hagyál el engem.“ Szerző szerint Dávid ugyan különösbbe csak saját szenvedéseiről szól: azonban az ő szenvedése anticipatioja volt mintegy Krisztus szenvedésének, vagy a mint ő kifejezi: „Krisztus szenvedése az ő atyjában Dávidban.“ (133. l.) Az összhangzat a zsoltár és az evangélium között tehát nem szándékos a Dávid részéről, hanem szándékos a szent lélek részéről. Itt tehát Isten lelke előtt előre megállapított összhangzat van Dávid és Krisztus szenvedései között. De a zsoltár nem állapodik meg a panasznál és keservnél, hanem a 22-dik verssel új fordulatot vesz s kifejezi azon erős bizalmat, hogy hirdetni fogja még Dávid az Ur nevét, megelégesznek a nyomorultak, a föld minden népei megtérnek az Urhoz, még a pogányok is. Esznek és imádják az Urat a föld kövérei stb. Azaz: mint az evés testi erőt

ad: úgy a hit szellemi tápot nyújt s e szellemi táplálék élvezésére még a pogányok is hivatalosok. Dávid reméli, hogy megtöri a kigyó fejét, jóllehet a kigyó neki mérges sebet okoz: de a győzelem után meg fog dicsőülni. És épen így találjuk ezt fel Krisztusnál is.

Mint a 22-dik zsoltárban: épen úgy tanuljuk meg Dávidot ismerni a 40-dik zsoltárból. A kegyes szenvedő itt is késznek nyilatkozik a szenvedésre és a törvény teljes megtartására. Ez a zsoltár a Saul általi 10 évi üldöztetés nehéz szenvedéseinek gyümölcse, azonban e szenvedéseknek benső ismétlődése csak Dávid királyságának korára esik, mert e szerint már Dávid nagy gyülekezetben hirdeti „az új éneket.“ Ez új ének Dávid szenvedéseire vonatkozik s arra, hogy a szenvedésekből kiszabadította őt Isten. — Csodálatos is ez az ének, mert szenvedései által tanulta azt. Nevezetesen, hogy Isten nem követel áldozatot, hanem inkább hü és örökös szolgálatot. (Ezt teszi a fülek átfurása, mert a zsidóknál az örökös szolgák fülét szokás volt átfurni.) Dávid tehát Isten szolgája. Épen így Isten szolgája Krisztus is. (Filip. 2: 7. 8.) Dávid kész is volt e szolgálatot elvállalni, melyre ösztönöztetett az által, hogy a könyvgöngyölletben, a thorában irva volt ő felőle. Vagy más szavakkal, a thorában előadott áldozati szertartások ő reá céloznak. (V. ö. 7. és 8. verseket.) Tehát itt is egy nagyon nagy figyelemre méltó vonás Krisztusnak mint áldozatnak megáldoztatását illetőleg, mint a mely az ő-szövetségi áldozatok által tipizáltatott.

A 69. zsoltár a legszorosabb összeköttetésben áll a 22. és 40-dikkel. Dávid nyomoruságos helyzetét épen úgy rajzolja itt (3—16) mint Solt. 40: 3-ban. Elmondja, hogy ő Isten akaratából szenved, az Isten házához való buzgó szeretet miatt kell neki nyomorognia, minthogy Saul idejében I. Kron. 13: 3. szerint a szent sátor nem látogattatott. — Épen úgy tehát mint Jézus, ki szintén Isten akaratából, az ő ügyeiért szenvedett, s a kiben Jan. 2: 17 szerint a templom tisztítás nagy ténye alkalmával a Solt. 69: 10 teljesezett be. Még szembetünőbb az összefüggés Dávid és Jézus szenvedései között a 22-dik versben, hol Dávid arról panaszkodik, hogy szomszágában eczettel itattatott. (Máté 27: 34.) — A zsoltár végén azonban látnoki pillantást vet Dávid a jövőbe s látja, hogy meg fog szabadulni, sőt ez az ő megszabadulása, mely egyszersmind megdicsőülés is lesz: öröme és dicsőítésére fogja buzditni az egész mindenséget. (V. ö. Rom. 8: 17.)

A szenvedés és megdicsőülés az evangélium ezen két fő mozzanata van feltüntetve a 16-dik zsoltárban is. Szerző szerint a 10. és 11. versek határozottan a feltámadást tanítják, mert a 10-dik versbeli s a c h a t nem vermet jelent, mint az újabb exegeták általánosan elismerik, hanem romlást, rothadást.

A Saul általi üldöztetés nyomorai, melyekről az eddig felmutatott zsoltárok szóltak, véget értek Dávid királylyá ismertetéskor, a mikor Hebronban ismét felkenetett és minden törzs elismerte őt Isten által rendelt királyul. — Dávidban tehát győzedelmeskedett az asszony magva, a kigyó magván. A megdicsőítetést zengi a 21-dik zsoltár, midőn azt mondja, hogy ez a király áldássá lett örökké (7. v.) s az ő keze eléri minden ellenségeit (9.) A 2-dik zsoltár, hol azon remény van kifejezve, hogy hiábavaló a pogányok és istentelenek minden küzdelme a Jehova felkentje ellen,

mert Jehovának fia a király, kit ma szült, azaz, a felkent király a messiás, folyvást, örökké oly szoros viszonyban van Istennel, mint gyermek a szülővel. — Itt Dávid, a szerző szerint, ha csak nem Jézus Krisztusról prófétált: az első parancs ellen vétett volna, a mit pedig feltennünk nem lehet. Tehát a 2-dik zsoltárban Dávid egyenesen a κατ' εὐχην Isten fiáról, a Jézus Krisztusról prófétál. Ily zsoltárok még a 97. 98. 95. Különösebben azonban a 118. és 68.

A 118-dik zsoltár a frigyládának Jeruzsálembé való felvitetését írja le s Dávidnak ez ünnepélyes felvonulás alatti érzelmeit rajzolja. Dávid önmagát mint azon királyt állítja itt előtérbe, kiben az ígélet beteljesedett, mondván, hogy ő, az építők által elvetett kő a szeglet fejevé lett, annak következtében, hogy a frigyláda Sionon helyeztetett el. Ez a zsoltár tehát egészen messiatikus, Dávidnak a felvonuláskor való magaviselete typusa Jézus virágvasárnapi ünnepélyes bevonulásának, s mint Dávid állandó jelentőséget nyert ez által Izrael vallástörténelmében, mint szegletkövévé lön az egész vallásfejlődésnek: épen úgy lett Krisztus szegletkövévé, fejevé a valódi, a szellemi Izraelnek.

A 68-dik zsoltár nem oly subjectiv természetű, mint a 118, hanem inkább objective írja le a frigyládának Jeruzsálembé való vitetését. A frigyláda felvitetése itt úgy iratik le, mint Istennek a mennybe felmenetele. Tehát e zsoltárban az üdvígélet soterologiai iránya lép nagyobb világosságba.

Ha a Dávid felmagasztaltására vonatkozó zsoltárokat összevetjük: látni fogjuk, hogy egyikben az ígélet beteljesítése a messiásnak, másokban magának Jehovának tulajdonittatik, úgy hogy szerző szerint a frigylárával együtt fogságban levő Jehova (Solt. 68: 19.) nem egyéb, mint az a kő, a melyet az építők elvetettek, de a ki azóta, hogy a frigyláda Sionban van, szegletkövé lett. — Így fogta fel Pál apostol is, ki Ef. 4: 7-ben a 68: 19-et Krisztusra vonatkoztatja. Tehát a szabadító messiás ezekből láthatólag oly személyiség, a kiben az ember és isten egy személylé lett.

(Folyt. köv.)

K ü l f ö l d .

Németország 1881-ben. Németország egyházi élete az utóbbi években örvendetes előhaladást tett. A német neologia kifejezésnek ma már egyáltalában nincs meg azon jelentősége, mely a korábbi években volt, a menyiben a német theologia és a német protestáns egyház tan tekintetében határozottan mindinkább positiv irányban halad s a negativ irányzat mindinkább kezdé értékét veszteni. A mult év eseményei bőven bizonyosságot tesznek erről. Lássunk néhány adatot.

A protestáns egyelet tünedező befolyása. Hogy milyen kevés talajt nyert Berlinben a protestáns egyelet, daczára több, érdekében működő hirlap buzgó erőlködésének, nagyon világosan előtűnt a 13-dik egyetemes német ev. ref. Protestantentag ülésénél, melyek Berlinben junius 9. és következő napjain oly célból tartattak, hogy mélyebb érdekeltséget költsenek az egyelet elvei és céljai iránt. E gyűlések látogatása a berlini közönség részéről napról-napra hanyatlott, a mi az irántuk való csekély ér-

deklódésnek volt világos bizonyítványa. Azon berlini egyházak, melyekben a lelkészek vasárnapról-vasárnapra az evangéliumot predikálják, telve vannak hivekkel, míg az ugynevezett „humanitas vallásának“ templomai üresen maradnak.

A belmissió előhaladása. Följegyzésre méltó s bátorító körülmény az is, hogy azok, kik a belmissió művét folytatják, mind általánosabb elismerésben részesülnek s munkájok az egyház hivatalos életével kezd kapcsolatba jönni. A nemzeti egyházakban általános gyűjtés rendeltetett el a belmissió részére s Szászország tartományai-ban nagy missiói értekezletek tartattak, melyek mély és széleskörű érdekeltséget költsöttek az apostoli munka iránt. A hallei árvaházban mult évben egy új illusztrált missiói lap indult meg „Geschichten und Bilder aus der Mission“ czim-mel, mely széles elterjedést érdemel. A belmissiói congressus 22-ik egyetemes gyűlését Brémában tartotta, tehát azon városban, hol a protestáns egyelet nagyobb rokonszenvre talált, mint Németország akármely más városában is. A congressusi ülések azonban ennek daczára is kitünően sikerültek s áldásos eredményük folyvást érezhető.

Gusztáv Adolf egyelet. Ezen egyelet egész Németországra vonatkozó egyetemes gyűlését mult augusztus hóban Dortmundban tartotta. Bevetele nagyobb volt, mint bármikor is előbb, 740,954 márkra rugván. Előállása óta a mai napig 16.328,828 márkot vett be s osztott ki a diaspora protestáns gyülekezetei között ezen társulat. A 80,000 márkra menő nagy jubileumi ajándékot az ausztriai protestánsoknak szavazták oda.

Új bibliafordítás. Mult év október havában több mint tiz évi munka fejeztetett be a biblia Luther-féle fordításának revideálásában, melyben Németország legkitünőbb nyelvtudósai, exegetái vettek részt. A hallei Canstein-féle régi bibliaterjesztő társulat vállalta magára a revideált biblia kiadását, mely körülbelöl két év mulva fog a sajtó alól kikerülni s az egyházaknak átadatni, a mi után a bizottság, tekintetbe vevén az adandó birálatokat, a munkát végső revisió alá veszi és kiadja.

Keresztyén élet az egyetemeken. Ugy lát-szik, hogy az egyetemeket hallgató ifjuság sorain új keresztyén élet lehellete fuval át. A keresztyén-társadalmi kérdések fölötti viták Berlinben és másutt igen mély benyomást tettek a német tanulóokra s a zsidó elem suprematiája elleni reactióra szolgáltattak alkalmat, a mely elem előzőn- lissel fenyegeti a német gymnasiumokat és egyetemeket. A keresztyén német tanulók augusztus elején gyűlést tartottak Kyffhäuserbergben, hol lelkesült beszédeket tartottak hazájuknak keresztyén német elvek szerinti újjászületése fölött, s bár e mozgalomban sok lehet a határozatlan és a zavart, mégis meglehet annak jövőre a maga jó hatása.

Veszteségek. A német egyház és tudomány súlyos veszteségeket is szenvedett az elmúlt év alatt. Május 8-án meghalt Dr. Arndt Frigyes Berlinben. Általánosan ismert volt az ő neve homiletikai és vallásos munkáiról s Berlinben egyik volt azon elsők közül, kik a rationalismus uralma idején hű bizonyosságot tettek az evangélium mellett. Megelőzte őt Davies György, kinek szerető kezéből ezer áldás folyt s kinek temetésénél a szükölködő szegények, kik benne jóltevőjüket veszítették, roppant számban jelentek meg. Meghalt április 23-án. Megemlíthetjük még Dr. Mühlhaus-

s e r t, minden conservativ-keresztyén munka barátját s a belmissió terén előforduló mindennemű működés meleg barátját és támogatóját. Meghalt január 20-án. Julius 8-án meghalt Dr. Schöberlein Göttingában. Kitűnő dogmatikus volt s a ker. művészetnek, különösen az egyházi zenének buzgó tanulmányozója. „Schatz des liturgischen Chor- und Gemeinengesanges“ cz. három kötetre menő munkája (1864—72) kimeríthetetlen forrás a nyilvános isteni tisztelet egyes elemeinek tökéletesítésére. — A német belmissió atyja, ki ennek szolgálatában öszült meg és lett munkára képtelenné, a tiszteletre méltó Dr. Wichern, kit az egész ker. világ ismert és tisztelt, április 7-én ment el örök nyugalomra és békére. — Megemlíthetjük végre Lotze bölcsészt, kinek halála igazi veszteség a ker. egyházra nézve, mert az elhunyt lelkes és tudományos ellenfele volt a materialismusnak. Hirtelen halt meg Berlinben június 30-án, rövid idővel azután, a mint Göttingából a berlini egyetemre hivatott.

—y—s.

I r o d a l o m.

Templomi Szószék. Közönséges, alkalmi és ünnepi egyházi beszédek. Irta Madarász Imre n.-k.-Karczagi ref. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, aljegyző és levéltárnok, II-ik füzet. Karczag, nyomtatott Szódi S. könyvnyomdájában 1882. Ára 1 frt 20 kr.

Nekem jutott a szerencse, hogy az „Evangyéliomi Protestáns Lap“ 1878-tk évi folyamának 48-ik számában fent jelzett mű első füzetét a prot. olvasó közönséggel megismertethettem. Birálatom kedvező volt, megdicsértem a művet s teljesen meg voltam győződve dicsérő szavaim méltányosságára felől.

Legközelebb megjelent a Templomi Szószék második füzeté is s érdeklél, előszeretettel vettem kezembe s olvastam csaknem egyfolytában végig, mert — következetességéből is — újra az én kötelességemmé vált e könyv ismertetése. A második füzet 19 egyházi beszédet foglal magában következő tárgyakkal és textusokkal: 1. Teljes az ég és a föld Isten dicsőségével (közönséges e. b.) Ezsaiás VI. 3. 2. Adventi jó tanács (adventi e. b.) Kol. III. 16. 3. A karácson öröm és vigasság napja (karácsoni e. b.) Zsolt. 118. 24. 4. 5. 6. Jajt kiáltó jelek erkölcsi életünk egén, három közönséges e. b. Jel. VIII. 13. alapján; egyik jel az álvilágosodás, másik a vallásos közöny, harmadik a családi s társadalmi élet romlottsága. 7. Ujévi örömünk oka s ebből folyó kötelességeink (ujévi e. b.) Jel. XIX. 6. 7. 8. A vallás mint az ember leghívebb utitársa (közönséges e. b.) Luk. XXIV. 15. 9. Az énekülésnek ideje eljött (tavaszi e. b.) Ének II. 11. 12. 10. A templom imádság háza (virágvasárnapi e. b.) Luk. XIX. 45. 46. 11. Az élet meséje (közönséges e. b.) Birákkönyve XIV. 12. 13. 14. 12. Krisztus koporsójának koszorúja (nagy-pénteki e. b.) I. Kor. XV. 3. 4. 13. Krisztus koporsójának zárai (husvéti e. b.) I. Kor. XV. 3. 4. 14. Vigyázzunk (közönséges e. b.) Thess. V. 6. 15. A bűn büntetlen nem maradhat (nyomatatás-kori e. b.) Máté III. 12. 16. Jézus az ut, az igazság és az élet (áldozó csütörtöki e. b.) Ján. XVI. 6. 17. A vasárnap megünneplése (közönséges e. b.) III. Móz. XXIII. 2. 18. A vasárnap meg nem ünneplésének következményei (közönsé-

ges e. b. Jerém. XVII. 27. 19. A Szentlélek a mi örökségünknek záloga (pünköszt e. b.) Eféz. 1. 13. 14.

Nem vesszük föl e beszédeket egyenként, csak néhány általános megjegyzést teszünk reájok. Szerző tiszta, világos úgy a műveltebbek igényeit kielégítő, mint az egyszerű köz-nép által is érthető, tehát nemesen népszerű nyelven, elég gyakran költői lendülettel s mindig a hívő keresztyén lel-kész áhitatával ír, ki gyülekezete minden tagjának akar valami jót, hasznost mondani, építeni akar hitben, reményben és szeretetben mindenkit. Mely örvendező hangon hirdeti az evangyéliom nagy eseményeit titkait, s ily hangon üdvözli a viruló tavaszi természet pompáját. A szöveghez (kivéve a 12-ik számú, különben igen szép s így is egészen alkalmas beszédet) mindenütt hiven ragaszkodik; sőt ebben csaknem mesteri ügyességet tanusít. Nem keres új eszméket, jól tudva, hogy nem újdonságokat hirdetni feladata a keresztyén hitszónoknak, nem vadássza a hatást s tán éppen ezért minden beszéde kellemes olvasmány s hallgatása okvetetlenül szívreható, akaratot indító. Kiválólag bibliai jelleműek ez egyházi beszédek, nemcsak azért mert szövegszerűek s mert szerző igen jól tud bibliai idézeteket alkalmazni, melyekben néha csaknem tul csapong, hanem azért is s ez a legnagyobb érdem, mert lelke otthonos a biblia lelkében. És végre, már említett tulajdonaiból is következtethetőleg, e beszédek egészen gyakorlati irányuak; ott keresik a sebet, hol feltalálhatók s gyógyítani igyekeznek azokat; nem félnek szembe lépni a nép bűnével, hibás nézeteivel; ostromozzák a roszt, hogy jót létesíthessenek s dicsérik a dicsérni valót, hogy a meglevő jót megszilárdíthassák.

Ennyi előnnyel szemben alig von le valamit a gyűjtémény becséből, ha néhány, a homiletika szoros szabályai ellen botlást is találunk benne. De vajjon melyik munka is volna teljesen hibátlan s vajjon jó volna-e az olyan munka mely föltétlenül mindenkinek tetszenék? E beszédek bel-tartalma ellen a fentebbiek szerint semmi kifogásunk sincs és nem is le. et, de az első szám alatti beszéd tartalmával még sem vagyunk egészen kibékülve. A homiletika azt tanítja, hogy nem kell predikálni természettant. Jól ismerem én itt, vagy legalább el tudom képzelni a megengedhető és meg nem engedhető közötti határt. Tudom hogy ha ama tétel szigoruan állana, nem volna szabad térlől, tavaszról, nyárról, ősztől, vetésről, aratásról stb. sem predikálni; tudom, hogy az mondatta ki a homiletika-írókkal azon szabályt, mert némelyek úgy elmerültek a természet szemléletében, hogy dicsősége miatt nem tudták meglátni teremtőjének nagyobb dicsőségét; megvagyok győződve, mert látom és tudom, hogy szerzőnk ettől a lehető legtávolabb áll: mégis nála sem helyeselhetem természettani fejtegetéseit, hogy mennyire van a hold, a nap földünktől, mely csillagok tartoznak mint főbolygók a nap családjához, hány mellék-bolygó vagy hold van s hogy ide a nap családjához tartoznak még a bolygócskák, üstökösök, hulló csillagok, tüzgömbök vagy meteoritek stb. stb. Jó, ha tudja mindezt a nép, de szerintem ne az egyházi beszédből tanulja meg. Inkább alaki hiba, melyet csak az vehet észre, ki ez egyházi beszédet olvassa, az hogy a 13-ik számú beszédben a felosztás az első rész elején, nem pedig a bevezetés végén adatik; hogy a 14-dik számú beszéd első és második része között nincs külső symmetria s az utóbbi tulajdonképen két részt foglal magában; hogy a 17-ik számú beszédben szerfölött

hosszu a bevezetés, bár nem anticipál oly dolgokat, melyek később lennének inkább előadandók. Megjegyezhetem, hogy mindössze két olyan szót találtam az egész gyűjteményben, melyre nézve nem merem a népről általában föltenni, hogy értené: a nimbus és modern szavakat; a meteorit előtt ott áll magyar jelentése, a mammon szót meg tartozik érteni, ott van Luk. 16. 13-ban. Kívánatosnak tartottam volna, ha az igen tisztelt szerző valamelyik közönséges egyházi beszéde helyett egy vagy két urvacsora utáni predikációt is ad. A theologus ifjuság, mint tudom, ezt keresi legjobban. Az csak csekély részben a szerző hibája hogy tömördek sok sajtóhiba fordul elő könyvében, a mennyit korrektúra alá adott kefeleenyomatban sem mindig találunk. Ő egy nagy csomót kiigazgatott, de a hálátlan munkába belefáradva a kevésbé lényegesekért az olvasók elnézését kéri.

Mi Madarász ur művét nyereségnek tartjuk gyakorlati theologiai irodalmunkra nézve s a lelkészi kar ifjabb tagjainak s különösen a hittanhalgató ifjuságnak jó lelkiismerettel ajánljuk. Feltalálják ez egyházi beszédekben azon bölcsesség által korlátolt melegséget, tüzet, melynek az ő beszédekben is szükségképen meg kell lennie, égnie kell.

Cs—y L - s.

Előfizetési felhívás a „Zsinati emlékkönyv” című könyvre.

Az országos magyar ref. zsinaton jelen voltak életrajzainak összeszedésére, és egy diszes kötetben leendő kiadására vállalkozván: van szerencsém értesíteni az érdeklődő közönséget, hogy e mű általam sajtó alá rendezve nagyrészen már készen van.

Azon reményben, hogy ezen életrajzi gyűjtemény kedvesen fogadott emlék leendő azok részéről, kik a zsinaton jelen voltak; de nem lesz untató azokra nézve sem, kik ott ugyan jelen nem voltak, de a zsinat tagjait közelebbről ismerni szinte óhajtanák, bátor vagyok a tisztelt közönség figyelmét felhívni e műre, mely diszesen kiállítva April hó 15-ére meg fog jelenni.

Előfizetési ára a fűzött példánynak 2 frt; a diszkötésű példánynak 3 frt 20 kr, mely árért a mű minden előfizetőnek postán bérmentve küldetik meg.

Előfizetési pénzek nevemre czímezve mártius hó 10-ig beküldendők, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozhasam magamat. — 8 előfizető után gyűjtőnek tiszteletpéldánnyal szolgálók.

Tisztelettel vagyok Nagy-Berényben, jan. 10. 1882. U. p. Siófok-Ságvár. Dömény József.

Miért vagyok evangéliomi protestáns keresztyén. Az evangéliomi és róm. katolikus egyház tanítása közt való különbség. Irta Stiller Erich harburgi lelkész; a huszonnegyedik kiadás után fordította és bővítette Rác Károly evang. ref. lelkész tanító. Debreczen Ifj. Csáthy Károly kir. gazd. intézeti könyvtáros 1882. Ára 16 kr. 56 lap. Nemes irányu munka, addig is mig részletesebben foglalkoznánk vele, ajánljuk lelképásztoraink és tanítóink szives figyelmébe.

A magyarországi reformált egyház 1881. okt. 31. — nov. 24. Debreczenben tartott országos zsinatának jegyzőkönyve. Kiadta Tóth Sámuel zsinati jegyző. Debreczen 1882. 152 lap. — El van látva betűrendes tárgymutatóval s a függelék tartalmazza a zsinatot megnyitó imát és egyházi beszédet; az első Nagy Péter erdélyi püspöktől, az egyházi beszéd Fejes

István sátoralja-ujhelyi lelkésztől. Lapunk előfizetőinek nem sokára megfog küldetni ezen jegyzőkönyv a mint annak idejében jeleztük igen csekély díjjért.

Nagy-Létán lelkész-beavatási ünnepély.

Bóldog emlékezetű Szücs Károly lelkész helyére megválasztott Marjai Péter székfoglaló beszédét jan. 29-én tartotta meg. Ugy jan. 28. mint 29-ik napja valódi örömnappal voltak ugy a n.-létai ref. egyház mint az egész Léta városára felekezeti különbség nélkül. Az ifju lelképásztor ki h.-böszörményi segédlelkész volt, jan. 28-án délután 4 óra körül érkezett Nagy-Létára, fogadtatása a városon kívül egész diszszel történt, elődének egyetlen fia Szücs Albert ur üdvözölte a szeretet igaz melegével és rokonszenvével, majd a városon a lelkészilakon Kiss Gábor jegyző tolmácsolta ugy az egyházi mint a világi előjáróság s az egész város lakossága érzelmeit. Marjai Péter tiszteletes atyánk fia a meghatottság érzelmeivel válaszolt mindkét szónok beszédére s már ezen nyilatkozatai meggyőzték a hallgatókat, hogy nemes buzgalmu s jó szónokot tiszteltek meg szavazataikkal.

Székfoglaló beszédének alapigéje volt Csel. 10. 19—22 és 29 versei. Igen ügyesen és találékonyan alkalmazta Péter apostol elhívását az ő lelképásztori hivatalra történt meghívására. S a nagy apostoltól föltett azon kérdésre: azt kérdezem tehát mi okból hívatatok engem? szépen megfelelt egyházi beszédében: kifejtve hogy mi egy valódi lelképásztornak kötelessége és feladata. Kötelessége a Krisztus evangéliomának hirdetése, a népnevelésre és közerkölcsiségre hív örködés és a fedhetlen erkölcsi magaviselet. — Az egyházi beszédnek ugy kidolgozása mint előadása szép tanubizonyosságot tett az ifju lelképásztor készülségéről és hivatottságáról.

Délben közeled volt melyen természetesen nem hiányozhattak a felköszöntések és jó kívánatok.

Isten áldja meg a derék ifju lelképásztort uj hivatalában.

X. X.

A debreczeni ref. egyház köréből.

A debreczeni ref. egyház f. hó 29-én tartott üléséből. a hozzá folyamodott özvegy lelkésznek és tanítónéknak következő segély összegeket adományozott:

Aranyos Lászlóné, Balogh Istvánné 10—10 frtot. Ládányi Zsigmondné, Bodnár Lászlóné, Karácson Gáborné, Parti Lajosné 15—15 frt. Veres Lajosné, Nagy Lászlóné és Kovács Pálné részére 20—20 frt.

A n.-becskereki ref. egyház segélyére 25 frt.

A Révész Imre siremléke felállítására tárgyában kiküldött bizottságnak a dolog miben állása felől való jelentése, illetve javaslata folytán elhatározott, hogy a pályázati felhívás folytán beadott, s ezek közül el is fogadott egyik tervezet a közbejött gátló körülményekre való tekintetből félretétetik, — s a siremlék felállítására a Zigler-féle második illetőleg újabb tervjavaslat nyomán eszközöltetik.

A Méliusz siremlék ügyében tekintettel arra, hogy az erre idáig gyűlt pénz sem az illető nagy nevéhez, sem a kö-

rülményekhez méltólag ezuttal még felállítható nem volna, elhatározottat hogy azon ideig, míg az erre gyűlt 900 frt gyümölcsözés és más erre befolyandó adományok által a kívánt összeg menyiségig nem emelkedik, a siremlék felállítása elodáztatik.

Különfélék.

A protestáns püspöki és főgondnoki kar tanácskozása, — melynek tárgyait e lapok 1-ső számában már jeleztük volt, folyó hó 3-án veendő kezdetét Budapesten: e tanácskozásokban részvételre lapunk felelős szerkesztője is felhivatott. A mint értesültünk 2-án külön-külön fognak a két testvér egyház vezérferfiái tanácskozni; 4-én lesz aztán a közös konferencia.

A Rákóczy Geleji Gradual 8-ik példánya napvilágra jött, e példány a h.-bőszörményi egyházé, most már Kálmán Farkas lelkész urnál van vizsgálatra. Az egyház Dávidházy debreczeni könyvkötő által kiváló díszszel köttette be.

Miután több oldalról kérdést intéztek hozzám, ha vajjon „A futkározó hamis atyafi” czimű népszerű elmélkedésem kapható-e? e lapok utján hozom tudomásul, hogy már két kiadás az utolsó példányig elfogyott. A harmadik kiadás a napokban kerül ki a sajtó alól. Megrendeléseket egyenesen hozzám (K. Laczháza, Pestmegye) kérem intéztetni. Egy példány ára 10 krajczár. Tömeges megrendelésnél minden tíz után egy tiszteletpéldány jár. Könyves Tóth Kálmán.

Adakozzunk Molnár Aladár emléksobrára! E kegyeletes ügyben a Balaton felvidéki néptanító egyesület következő felhívást intéz az országban a néptanítókhöz:

Tisztelt tanítótársak! Magyarország néptanítóinak becsületére fog válni, ha igazi barátjuknak s a tanügyi lelkes bajnokának, boldogult Molnár Aladárnak emlékét külső jelek által is megörökíteni iparkodnak. Nem csak a boldogult érdemeit s emlékét tiszteljük az által, ha emelendő emléksobrához, tehetségünk szerint mi is hozzá járulunk, hanem tiszteletet s becsülést hozunk általa a néptanítói névre s a magyarországi néptanítók nagy testületére.

Teljes tisztelettel kérjük tehát a tanügyi lapok szerkesztőit, a tanítógyleteket, tanfelügyelő s képezdei tanár urakat s tanárnőket, elemi-, felső nép- és polgári iskolai tanítókat s tanítónőket, sziveskedjenek ügyünket magukévá tenni s adományaikkal, illetőleg gyűjtésükkel, e kegyeletes eszme megvalósítását lehetővé tenni.

Az adományokat, illetőleg a gyűjtések eredményeit a gyűjtő ivekkel együtt, kérjük Sváb Lajos tanító s egyleti pénztárnok urhoz Balaton-Füredre, (posta helyben) legkésőbb 1882-dik évi december hó 31-ig beküldeni. A begyűlt pénzeket a veszprémi takarékpénztárba helyezük el, s ha a tanügyi szaklapok szerkesztői szivesek lesznek tért nyitni, abban a lapban fogjuk nyugtázni, a melynek vidékéről érkeztek be, a gyűjtés befejezése után részletes kimutatást fogunk közzé tenni.

Teljes tisztelettel maradtunk, mint a „Balaton-felvidéki néptanító-egyesület” megbizottjai — Balaton-Füreden, 1882. január hó 11. Nagy Áron egyl. elnök, Sváb Lajos, egyl.

pénztárnok. Kanovics György, Németh Gerő, Pap Gusztáv, bizottsági tagok.

Lapunk szerkesztősége is készséggel vállalkozik a gyűjtésre s a hozzánk küldött adományokat nyilvánosan nyugtázzuk.

Révész Imre emlékére a püspöki hivatalhoz befolyt adományok:

Takács Gyula rohodi lelkész a hivek közt gyűjtött 3 frt 25 krt.

Szentmihályi ref. egyházból: szentmihályi ref. egyház 10 frt, Tóth Miklós ref. lelkész 10 frt, Sörös János ref. segédlelkész 1 frt, Kalmár Péter 50 kr, Boros József uradalmi tisztartó 2 frt, Kalmár József orvostan hallgató 50 kr, Pap Ferencz 50 kr, M. Lakatos Károly 50 kr, Horváth Ambruzs 40 kr, D. Gál Balázs 40 kr, Bagdi János 30 kr, Deák Péter 40 kr, Gál J. Sándor 40 kr, Kenyeres Sándor 50 kr, „A Búd szt.-mihályi segélyző népbank” 3 frt, Márky Lajos 40 kr, Tóth József büdi jegyző 2 frt, Frank Imre ügyvéd 50 kr, Dr. Csurgay József 40 kr, Dobos Imre 20 kr, Batári János 1 frt, Egri Bálint 40 kr, Id. Tótfalusi Ferencz 20 kr, összesen 35 frt 50 kr.

Holéczy Sámuel fekete-pataki ev. lelkész 50 kr.

Bartholomaidesz Gyula ochtina ev. lelkész 50 kr.

Nádudvari ref. egyházból: Osváth Ferencz 5 frt, Reid Gyula 1 frt, Ludmán Lajos 5 frt, Molnár Endre 3 frt, Osváth Lajos 2 frt, ref. egyház 2 frt, Kiss Antal 1 frt, Ács Nagy József 1 frt, összesen 20 frt.

Bihari esperes Gaal Imre gyűjtő ivén: özv. Darvasné Péchy Kata őnga 2 frt, Pappszászné Darvas Ilona őnga 1 frt, Gaal Imre n. kereki-i lelkész 2 frt, Papp Károly püspöki-i lelkész 3 frt, ártándi egyház és lelkész 2 frt, n. kerekiből többen 2 frt, csökmői egyház 3 frt, Séra Ferencz siteri lelkész 1 frt, összesen 16 frt.

H.-Hadházi ref. egyházból: a ref. egyház 5 frt, Bartha Mihály lekipásztor 5 frt, Farkas Ödön 1 frt, N. N. 50 kr, N. N. 50 kr, N. N. 30 kr, Hadházi Dániel 1 frt, N. N. 30 kr, Kovács Dániel 1 frt, Szabó Sándor 20 kr, N. N. 20 kr, Rhenes István 1 frt, Dohemly 50 kr, Gaal Bertalan 20 kr, Osváth György 1 frt, Doncsy András 20 kr, Hadházy Lászlóné 30 kr, Hadházy József 20 kr, N. N. 50 kr, Poroszlay Zoltán 1 frt, Kovács Márton 20 kr, Hadházy Bálint 20 kr, Hadházy Miklós 20 kr, Hunyadi Mihály 50 kr, Takács Gábor 30 kr, N. N. 30 kr, Dancsy József 30 kr, N. N. 50 kr, Kálmán Sándor 50 kr, Nagy Károly 50 kr, Szabó Zsigmond 1 frt, Pérchy Antal 50 kr, Babra Ferencz 20 kr, Makray Mihály 40 kr, Hadház város 4 frt 50 kr, összesen 30 frt.

A sarkadi ref. egyház ugyancsak a Révész-emlékre szerkesztőségünkhöz beküldött 10 frtot.

Tartalom: A zsinat által alkotott törvények mellé adott kísérő levél. — A debreczeni Gradualok. — Könyvismertetés. — Külföld. — Irodalom. — Nagy-Létán lelkész-beavatási ünnepély. — A debreczeni egyház köréből. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**